

XII Konferencja Naukowa
z cyklu:

Żydzi wschodniej Polski. Seria III:

ŻYDZI EUROPY WSCHODNIEJ: REINTERPRETACJE DZIEDZICTWA

UCIEKINIERZY, UKRYWAJĄCY SIĘ, UCHODŹCY. ŻYDOWSKIE ODYSEJE

colloquia
orientalia
białostocensia
LITERATURA I KULTURA

**5 – 6 czerwca 2023 roku
Białystok**

PROGRAM

Miejsce obrad: Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego, Gmach Główny,
ul. M. Curie-Skłodowskiej 14a, VI piętro, Sala Audytoryjna

F Wydział
Filologiczny

UNIwersytet w Białymstoku

KSIĄŻNICA
PODLASKA
im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku

K B F
WSCHÓD – ZACHÓD

KATEDRA BADAŃ FILOLOGICZNYCH „WSCHÓD – ZACHÓD”
WYDZIAŁ FILOLOGICZNY UNIWERSYTETU W BIAŁYMSTOKU
KSIĄŻNICA PODLASKA IM. ŁUKASZA GÓRNICKIEGO W BIAŁYMSTOKU
DZIAŁ BADAŃ FILOLOGICZNO-BIBLIOGRAFICZNYCH

XII Konferencja Naukowa
z cyklu:

Żydzi wschodniej Polski. Seria III:

**ŻYDZI EUROPY WSCHODNIEJ:
REINTERPRETACJE DZIEDZICTWA**

Temat spotkania:

UCIEKINIERZY, UKRYWAJĄCY SIĘ, UCHODŹCY. ŻYDOWSKIE ODYSEJE

PROGRAM

BIAŁYSTOK • 5 – 6 czerwca 2023 roku

colloquia
orientalia
bialostocensia

LITERATURA/HISTORIA

SZCZEGÓŁOWE ZAGADNIENIA BADAWCZE KONFERENCJI:

- Ucieczki Żydów środkowo- i wschodnioeuropejskich z miejsc zagrożenia, opresji.
- Żydzi wśród uchodźców, Żydzi uchodźcy, Żydzi wobec uchodźców.
- Ukrywanie się: Holocaust i ukrywanie się jako metafora losu żydowskiego.
- Literackie, prasowe, dokumentalne świadectwa uchodźstwa, ucieczki, ukrywania się.
- Żydzi jako ofiary wojny na Ukrainie po 24 lutego 2023 roku.
- Kulturowe, religijne historyczne, językowe konteksty uchodźstwa, ukrywania się.
- Kobieta i dziecko żydowskie w sytuacji uchodźstwa, ucieczki, ukrywania się.
- Polityczne i geopolityczne aspekty żydowskich doświadczeń uchodźczych.
- Artystyczne przetworzenia doświadczeń uchodźczych: malarstwo, film, teatr, muzyka.
- Żydowskie losy uchodźcze z Białegostoku, Podlasia, Wielkiego Księstwa Litewskiego, Ukrainy, Rosji.

Języki konferencji: polski, języki kongresowe.

Czas wystąpień: maksymalnie 20 minut [chyba że w *Programie* ujęto to inaczej].

KOMITET ORGANIZACYJNY KONFERENCJI

- Prof. **Jarosław Ławski**, Katedra Badań Filologicznych „Wschód – Zachód”, Wydział Filologiczny UwB – Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego
- Dyr. **Beata Zadykowicz**, Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego
- Dr **Łukasz Zabielski**, Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego – *Sekretarz*
- Dr **Ewelina Feldman-Kołodziejuk**, Uniwersytet w Białymstoku – *Sekretarz*
- Dr **Joanna Wildowicz**, Uniwersytet w Białymstoku – *Sekretarz*
- Dr hab. **Anna Janicka**, prof. UwB, Katedra Filologicznych Badań Interdyscyplinarnych UwB
- Dr **Kamil K. Pilichiewicz**, Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego
- Dr **Michał Siedlecki**, Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego

KOMITET ORGANIZACYJNY MKN „ŻYDZI WSCHODNIEJ POLSKI”

Seria XI: *Uciekinierzy, ukrywający się, uchodźcy. Żydowskie odyseje*

Katedra Badań Filologicznych „Wschód – Zachód”

Wydział Filologiczny Uniwersytetu w Białymstoku

Plac NZS-u 1, 15-420 Białystok

Tel. +48 664 057 370

jlawski@wp.pl

**KOMITET NAUKOWY CYKLU BADAWCZEGO
„ŻYDZI EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ”:**

- Prof. **Lucyna Aleksandrowicz-Pędich** – Uniwersytet SWPS w Warszawie
- Dr **Helena Datner** – Żydowski Instytut Historyczny w Warszawie
- Prof. **Alan Duben** – Uniwersytet w Stambule, Turcja
- Dr **Anna Frajlich** – Nowy Jork, Stany Zjednoczone
- Pani **Jolanta Gadek** – Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego
- Pan **Mark Halpern** – Nowy Jork, Stany Zjednoczone
- Prof. **Daniel Kalinowski** – Akademia Pomorska w Słupsku
- Pan **Ryszard Löw** – Tel-Awiw, Izrael
- Prof. **Jarosław Ławski** – Uniwersytet w Białymstoku
- Prof. **Dariusz Konrad Sikorski** – Uniwersytet Gdański
- Prof. **Maciej Tramer** – Uniwersytet Śląski w Katowicach
- Pani **Alena Yavorska** – Muzeum Literatury w Odessie
- Dr **Tomasz Wiśniewski** – Stowarzyszenie Muzeum Żydów Białegostoku

Zdjęcie ze zbiorów dr Tomasza Butkiewicza będzie prezentowane na wystawie poświęconej życiu codziennemu w białostockim getcie. Jej otwarcie nastąpi 16 sierpnia 2023 r. w MIEJSCU prowadzonym przez Stowarzyszenie Muzeum Żydów Białegostoku i regionu (Białystok, Modlińska 6)

Maurycy Gottlieb, *Studium Żyda w jarmulce*, 1873

5 CZERWCA 2023 ROKU (PONIEDZIAŁEK)

Miejsce obrad: Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego,
Gmach Główny, ul. M. Curie-Skłodowskiej 14a, VI piętro, Sala Audytoryjna

I. UROCZYSTA INAUGURACJA KONFERENCJI

Godz. 9.00–9.20

Otwarcie Konferencji „Uciekinierzy, ukrywający się, uchodźcy. Żydowskie odyseje”

Powitanie gości: Prof. **Jarosław Ławski** (UwB, Białystok)

Dyr. **Beata Zadykowicz** (Książnica Podlaska)

Otwarcie Konferencji: Dr **Olga Ciwkacz** (Ivano-Frnkivsk, Ukraina)

Informacje organizacyjne: dr **Łukasz Zabielski** (Książnica Podlaska)

II. OBRADY PLENARNE – Część I

Godz. 9.20–11.00

Prowadzenie: Dr **Olga Ciwkacz** (Ivano-Frankivsk, Ukraina)

Dr hab. **Maciej Tramer**, prof. UŚ (Katowice)

1. Dr hab. **Dariusz K. Sikorski**, prof. UG (Gdańsk)
Kondycja żydowskiego uchodźcy: media, obrazy, literatura
2. Dr **Michał Siedlecki** (Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego)
Medialny obraz ocalałych z Holocaustu – ofiar wojny na Ukrainie
3. Prof. **Beata Tarnowska** (UWM, Olsztyn)
Wojenna odyseja Renaty Jabłońskiej
4. Dr **Ewelina Feldman-Kołodziejuk** (UwB, Białystok)
Radzanów wyobrażony w powieści Normana Ravvina „The Girl Who Stole Everything”

Dyskusja: 10.40–11.00

Godz. 11.00–11.10 – przerwa kawowa

III. SPOTKANIE Z GOŚCIEM KONFERENCJI

Godz. 11.10–12.20

Prowadzenie: Prof. **Jarosław Ławski** (UwB, Białystok)
Dr **Kamil K. Pilichiewicz** (Książnica Podlaska
im. Łukasza Górnickiego)

1. Dr hab. **Małgorzata Domagalska**, prof. UŁ (Łódź)
Dwie ojczyzny. Droga do Tel-Awihu Miry Krum-Ledowskiej
2. Rozmowa z autorką wspomnień *Królewna z kukurydzy (online)* **MIRĄ KRUM-LEDOWSKĄ** – prowadzi Małgorzata Domagalska

Pytania

Przerwa: 12.20–12.30

IV. OBRADY PLENARNE – Część 2

Godz. 12.30–14.10

Prowadzenie: Kustosz **Anna Lebet-Minakowska** (Muzeum Narodowe w Krakowie)
Prof. **Beata Tarnowska** (UWM, Olsztyn)

1. Dr **Jan Miklas-Frankowski** (UG, Gdańsk)
Odyseja pana Cukra
2. Dr **Kamil K. Pilichiewicz** (Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego)
Wyjście z getta. Michał Głowiński po aryjskiej stronie
3. Prof. **Lucyna Aleksandrowicz-Pędich** (SWPS, Warszawa)
Przeprawa Mary Antin z rodziną z Połocka do Bostonu: list do wuja i opowieść dla Amerykanów
4. Dr **Olga Ciwkacz** (Ivano-Frankivsk, Ukraina)
Los uchodźcy według wspomnień Richarda Habera „Nadal tutaj”

Dyskusja: 14.10–15.00

V. PRZERWA OBIADOWA

Godz. 14.20–15.00

VI. ZWIEDZANIE

Godz. 15.00–ok. 18.00/19.00

Zbiórka przy wejściu do Książnicy Podlaskiej. Gmach Główny,
ul. M. Curie-Skłodowskiej 14a

ZWIEDZANIE MIEJSC ŻYDOWSKIEJ PAMIĘCI Z W BIAŁYMSTOKU

Oprowadza: Dr **Tomasz Wiśniewski**

„Gawęda i spacer po nieistniejącym już dziś żydowskim Białymstoku, który do 1939 roku kipiał wielokulturowym życiem i sąsiedztwem wielu kultur i religii. Pokażę miejsca nieoczywiste i opowiem o związanych z nimi ludziach, bo to oni byli i są najważniejsi. Spacer zakończymy w MIEJSCU – czyli w najmniejszym muzeum żydowskim na świecie, które powstało dosłownie przed... 3 tygodniami”.

Mordechaj Tenenbaum
(1916, Warszawa – 20 VIII 1943,
Białystok)

6 CZERWCA 2023 ROKU (WTOREK)

Miejsce obrad: Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego,
Gmach Główny, ul. M. Curie-Skłodowskiej 14a, VI piętro, Sala Audytoryjna

VII. OBRADY PLENARNE – Część 3

Godz. 9.00–10.40

Prowadzenie: Prof. **Sławomir Jacek Żurek** (KUL, Lublin)
Prof. **Adam Regiewicz** (UJD, Częstochowa)

1. Kustosz **Anna Lebet-Minakowska** (Muzeum Narodowe w Krakwie)
Dzieje judaików ze zbiorów Muzeum Książąt Czartoryskich w kontekście ich migracji: Puławy – Paryż – Kraków
2. Dr hab. **Maciej Tramer**, prof. UŚ (Katowice)
Uciekanie
3. Prof. **Adam Regiewicz** (UJD, Częstochowa)
Figura Jabboku w „Podróżnym”
4. Dr **Anna Jeziorkowska-Polakowska** (KUL, Lublin)
„Tradycji musi się stać zadość...” – „Siedem dalekich rejsów” Leopolda Tyrmanda

Dyskusja: 10.20-10.40

Przerwa: 10.40-11.00

VIII. OBRADY PLENARNE – Część 4

Godz. 11.00–11.40

Prowadzenie: Prof. **Lucyna Aleksandrowicz-Pędich** (SWPS, Warszawa)
Dr hab. **Dariusz K. Sikorski**, prof. UG (Gdańsk)

1. Prof. **Sławomir Jacek Żurek** (KUL, Lublin)
Obcy wśród swoich. O polskich pisarzach-uciekiniarach z Zagłady w Izraelu
2. Dr **Joanna Wildowicz** (UwB, Białystok)
Tel Awiw – miasto pionierów, miasto uciekinierów

3. Dr **Marta Kowerko-Urbańczyk** (UwB, Białystok)
„Mama zawsze wraca” Agaty Tuszyńskiej i Iwony Chmielewskiej na tle literatury dla dzieci poświęconej Holocaustowi
4. Dr **Wiktor Gardocki** (UwB, Białystok)
Warszawa – Bergen-Belsen. Utwory prozatorskie Niny Gitler

Dyskusja 11.20-12.40

Przerwa: 12.40-13.00

IX. OBRADY PLENARNE – Część 5

Godz. 13.00–15.00

Prowadzenie: Dr **Anna Jeziorkowska-Polakowska** (KUL, Lublin)
Dr **Łukasz Zabielski** (Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego)

1. Prof. **Daniel Kalinowski** (Uniwersytet Pomorski w Słupsku) [online]
Marsz śmierci z KL Stutthof. Opisy żydowskie, polskie i kaszubskie
2. Dr **Nina Taylor-Terlecka** (Oxford, Wielka Brytania)
Homo viator. Józef Wittlin – podróżnik, banita, uciekinier
[czyta dr hab. Anna Janicka, prof. UwB]
3. Dr **Jacek Partyka** (UwB, Białystok) [czyta dr Ewelina Feldman-Kołodziejuk]
Uciekinierki z Europy Wschodniej w żydowskiej dzielnicy Manhattanu na przełomie XIX. i XX. wieku: anglojęzyczne narracje autobiograficzne Sary Reznikoff, Rosy Cohen i Belli Spewack
4. Dr **Tomasz Butkiewicz** (Berlin, Niemcy)
Ucieczka, strach, poniżanie, ośmieszanie. Żydowska odyseja w ikonografii niemieckich żołnierzy z lat 1939–1941

Dyskusja: 14.20-14-50

X. PODSUMOWANIE I ZAMKNIĘCIE KONFERENCJI:

14.50:

prof. **Jarosław Ławski** (UwB, Białystok)

Materiały z sesji w roku 2023 zostaną opublikowane w Naukowej Serii Wydawniczej „Colloquia Orientalia Bialostocensia” (jako XII tom „Studiów Żydowskich”), wydawanej przez Książnicę Podlaską oraz Katedrę Badań Filologicznych „Wschód – Zachód”.

Informacja o publikacji:

Teksty wygłoszone na Konferencji zostaną opublikowane w monografii naukowej recenzowanej i punktowanej, wydanej w renomowanym wydawnictwie z listy MEiN – w roku 2022.

Prosimy o nadsyłanie tekstów w nieprzekraczalnym terminie **do 30 września 2023 roku** na adres: **jlawski@wp.pl**.

Wymagania wobec tekstów:

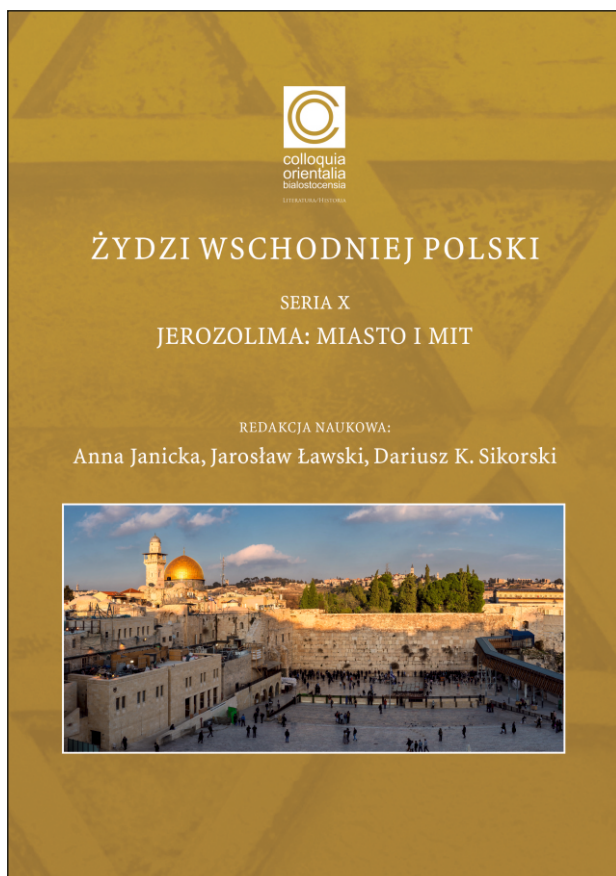
- Teksty od 10 do 30 stron maszynopisu, przypisy dolne.
- Prosimy o (mile widziane) ilustracje dobrej jakości.
- Do tekstu dołączamy w kolejności następującej:
 - Bibliografię: od 10 do 30 pozycji.
 - Streszczenie (polskie, angielskie) z przetłumaczonym tytułem i przetłumaczoną afiliacją autora.
 - Słowa-klucze (w zależności od tekstu referatu: polskie, angielskie, rosyjskie).
 - Notę o autorze: ½ strony (imię nazwisko, stopień, tytuł, miejsce pracy, zainteresowania, główne publikacje, projekty, hobby, miejsce zamieszkania).

Prosimy o podanie na pierwszej stronie pod afiliacją numeru ORCID pracownika.

KONFERENCJE I TOMY WYDANE W SERII
„COLLOQUIA ORIENTALIA BIALOSTOCENSIA”
(CYKL „STUDIA ŻYDOWSKIE”):

- I. „Żydzi wschodniej Polski. Kultura – tradycja – piśmiennictwo”, Białystok 19 VI 2012. Patron: Józef Chazanowicz (1844–1915). Tom: *Żydzi wschodniej Polski*, Seria I: *Świadectwa i interpretacje*, red. Barbara Olech, Jarosław Ławski, Białystok 2013, 531 s.
- II. „Żydzi wschodniej Polski. W blasku i cieniu historii”, Białystok 17–18 VI 2013. Patron: Dora Kacnelson (1921–2003). Tom: *Żydzi wschodniej Polski*, Seria II: *W blasku i w cieniu historii*, red. Jarosław Ławski, Barbara Olech, Białystok 2014, 684 s.
- III. „Żydzi wschodniej Polski. Kobieta żydowska”, Białystok 13–14 VI 2014. Patron: Chasia Bornstein-Bielicka (1921–2012). Tom: *Żydzi wschodniej Polski*, Seria III: *Kobieta żydowska*, red. Anna Janicka, Jarosław Ławski, Barbara Olech, Białystok 2015, 610 s.
- IV. „Żydzi wschodniej Polski. Uczeni żydowscy”, Białystok 15–16 VI 2015. Patron: Leo Wiener (1862–1939). Tom: *Żydzi wschodniej Polski*, Seria IV: *Uczni żydowscy*, red. Grzegorz Czerwiński, Jarosław Ławski, Białystok 2016, 408 s.
- V. „Żydzi wschodniej Polski. Judaizm środkowo- i wschodnioeuropejski”, Białystok 20–21 VI 2016. Patron: Samuel Mohilewer (1824–1898). Tom: *Żydzi wschodniej Polski*, Seria V: *W kręgu judaizmu*, red. Jarosław Ławski, Iwona E. Rusek, Białystok 2017, 435 s.
- VI. „Żydzi wschodniej Polski. Żydzi białostoccy: od początków do 1939 roku. Kontekst środkowoeuropejski”, Białystok 12–13 VI 2017. Patron: Felicja Raszkin-Nowak (1924–2015). Tom: *Żydzi wschodniej Polski*, Seria VI: *Żydzi białostoccy: od początków do 1939 roku*, red. Jarosław Ławski, Kamil K. Pilichiewicz, Anna Wydrycka, Białystok 2018, 447 s.
- VII. „Żydzi wschodniej Polski. Między Odessą, Kijowem a Wilnem. Idee syjonis-tyczne w Europie Środkowo-Wschodniej. Twórcy – literackie echa – język”, Białystok 7–8 V 2018. Patron: Zeev Żabotyński (1880–1940). Tom: *Żydzi wschodniej Polski*, Seria VII: *Między Odessą a Wilnem: wokół idei syjonizmu*, red. Jarosław Ławski, Ewelina Feldman-Kołodziejuk, Białystok 2019, 389 s.
- VIII. „Żydzi wschodniej Polski. Świat żydowskich artystów z Europy Środkowo-Wschodniej”, Białystok 6–7 V 2019. Patron: Rosa Raisa (1893–1963). Tom: *Żydzi wschodniej Polski*, Seria VIII, *Artyści żydowscy*, red. Jarosław Ławski, Joanna Wildowicz, Białystok 2020, 481 s.

- IX. „Żydzi wschodniej Polski. Dziecko żydowskie”, Białystok 18 V 2020. Patron: Dzieci Białostockiego Getta (1941–1943). Tom: *Żydzi wschodniej Polski*, Seria IX: *Dziecko żydowskie*, red. Grażyna Dawidowicz, Jarosław Ławski, 458 s.
- X. „Żydzi wschodniej Polski. Jerozolima w kulturze Żydów Europy Środkowo-Wschodniej. Miasto – mit – literatura”, Białystok 23 IX 2021. Patroni: Eliezer Lipman Silberman (1819–1882) i David Gordon (1831–1886). Tom: *Żydzi wschodniej Polski*, Seria X: *Jerozolima: miasto i mit*, red. Anna Janicka, Jarosław Ławski, Dariusz K. Sikorski, Białystok 2022, 494 s.
- XI. „Żydzi Europy wschodniej i polityka. Biografie – idee – teksty kultury”, Białystok 16 maja 2022 roku. Tom: *Żydzi wschodniej Polski*, Seria XI: *Wobec polityki*, Białystok 2023, 326 s.

Okladka jubileuszowego tomu *Żydzi wschodniej Polski*, seria X, *Jerozolima: miasto i mit*, Białystok 2022

Ukraina, 3 marca 2022 r.

XII Konferencja Naukowa
Uciekinierzy, ukrywający się, uchodźcy. Żydowskie odyseje
Program
Białystok 2023

Opracowanie i red.: Anna Janicka, Jarosław Ławski, Dariusz Kukielko

Skład i oprac. graficzne: Ewa Frymus-Dąbrowska

Druk: Wydawnictwo PRYMAT, Mariusz Śliwowski

colloquia
orientalia
bialostocensia

LITERATURA/HISTORIA